

TEADUSTE AKADEEMIA
EMAKEELE SELTS
Roosikrantsi 6, 10119 Tallinn, Eesti
reg. nr 80075963
e-post es@eki.ee, tel 6449 331
www.emakeeleselts.ee

EMAKEELE SELTSI 85. TEGEVUSAASTA (2004)

I. Konverentsid, keelepäevad, ettekandekoosolekud, diskussioonid

1. Konverentsid

2004. aastal korraldas ES kaks teaduskonverentsi. 27. juunil toimus Tartu ülikooli nõukogu saalis XXXVII J. V. Veski päev teemal „Kõneviisid eesti keeles”. Kavas oli viis ettekannet: Karl ja Renate Pajusalu ettekanne „Tingiv kõneviis argivestluses” analüüsis eesti keele viisakuskoodi. Mati Erelt ja Helle Metslang täpsustasid ettekandes „Imperatiivist eesti keeles” eesti keele imperatiivi paradigma piire. Petar Kehayov käsitles ettekandes „Kaudne kõneviis tüpoloogilisest aspektist”, mis on evidentsiaal, milliste vormivahenditega seda eri keeltes markeeritakse ja kas evidentsiaalile vastavad kategooriad eri keeltes on kõneviisid. Pille Penjam analüüsis ettekandes „Jussiivist vanas kirjakeeles” möönva kõneviisi funktsioone 17. sajandi eestikeelses kirikukirjanduses. Maria-Maren Sepper kõneles teemal „Jussiivist tänapäeva kirjakeeles”.

27. oktoobril korraldasid EKI ja ES Tallinnas Mart R Emmeli 60. sünniaastapäevale pühendatud konverentsi „Endspiel”, kõnelesid Joel Sang – „Paar hüpoteesi R Emmeli fenomeni asjus”, Arvo Eek – „Tagasivaatepilk foneetikust Mart R Emmelile”, Ülle Viks – „Arvutus, lingvistika ja muu”, Urve Lippus – „Mart R Emmel kui katalüst: positivistliku muusikateaduse peegeldusi Eestis”, Jaak Valge – „Mõtlev (majandus)mees” ning akadeemik Jaan Ross – „Mälestusi R Emmelist administraatorina”.

2. Keelepäevad

ES-i kaaskorraldamisel peeti neli keelepäeva Eestis ja neli väliskeelepäeva.

Viljandi Maagümnaasiumi Mulgi keelepäeva põhiteemaks oli murre ja identiteet, kõneldi murdekeele uurimisest ja murdeluulest. Kohila Gümnaasiumis räägiti teadusliku uurimistöö olemusest ning keelehooldest EKI-s. F. J. Wiedemanni auhinna keelepäeval esinesid ettekannetega riikliku keeleauhinna laureaat Viivi Maanso ja kandidaadid Henn Käämbre ning Hando Runnel. ES-i ja Eesti Raadio ühisel keelepäeval kõnelesid Einar Kraut, Krista Kerge, Hille Pajupuu, Anna Verschik ja Tõnu Tender raadiokeelest ja selle eripärast.

Väljaspool Eestit peeti koostöös haridus- ja teadusministeeriumi ja kohapealsete eesti seltsidega keelepäevi Peterburis, Oulus, Moskvast ja Hamburgis. Väliskeelepäevadel on saanud tavaks tutvustada Eesti keelepoliitikat ning keeleelu päevasündmusi, kokku

viieteistkümnes ettekandes kõneldi ka keele- ja nimekorraldusest, rasketest kohtadest eesti keele grammatikas, kirjakeele hetkeseisust ja uurimisest.

3. Ettekandekoosolekud

Ettekandekoosolekuid oli kaheksa, neist kaks Tartus ja kuus Tallinnas, kokku esitati kakskümmend kaheksa ettekannet.

Kaks koosolekut olid pühendatud juubilaridele: 30. jaanuaril tähistati ettekandekoosolekuga Helmi Neetari 70. sünnipäeva. Päevakorras oli kuus ettekannet esinejatelt Eestist (Vilja Oja, Tiit-Rein Viitso), Soomest (Tuomo Tuomio, Sirkka Saarinen, Matti Vilppula) ja Lätist (Ojars Bušs). 4. mail tähistati Tõnu Karma 80. sünnipäeva, teadusliku ettekande pidasid Tõnu Karma, Urmas Sutrop, Tiit-Rein Viitso ja Eduard Väari.

Novembris peeti kõnekoosolek ES-i kauaaegse teadussekretäri Heino Ahvena 85. sünniaastapäeva puhul, päevakorras olid Helmi Neetari ja Helju Kaalu ettekanded ning sõnavõttud sõpradelt, kolleegidelt ja aatekaaslastelt.

Traditsioonilisel üliõpilaskonverentsil pidasid oma bakalaureusetöö põhjal ettekanded Annika Kilgi ja Elviira Küün TPÜ-st ning Tiina Alekõrs ja Ülle Mällmann TÜ-st.

EKI kaaskorraldusel esitleti ES-i ettekandekoosolekul Henn Saari raamatut „Keelehääl. Eesti Raadio „Keeleminutid” 1975–1999”, ettekannetega esinesid Krista Kerge, Peeter Päll, Mart Nutt.

Temaatilisi koosolekuid oli kaks: „Kõnetehnika ja hääldusnorm”, kõnelejateks Einar Kraut ja Heido Ots, ning „Sõnamoodustusest eri nurga alt”, ettekande pidasid Krista Kerge, Silvi Vare ja Reet Kasik.

II. Kirjastamine

Trükis on 2004. aastal ilmunud:

- Juhan Peegel. Nimisõna poeetilised sünonüümid Eesti regivärssides. Teine läbivaadatud ja ühtlustatud trükk. [Eesti Teaduste Akadeemia Emakeele Seltsi toimetised nr 15 (62).] Eesti Keele Instituut, Eesti Teaduste Akadeemia Emakeele Selts. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 2004, 412 lk;
- Emakeele Seltsi aastaraamat 49 (2003), 231 lk;
- Keeleajakiri Oma Keel 1, 95 lk; 2, 79 lk.
-

Trükikojale on üle antud Võru murdetekstide kogumiku „Kui vanal Võromaal elati” käsikiri, koostajad Mari Must, Eevi Ross ja Helju Kaal. Raamatu kirjastamist toetavad kultuuriministeeriumi riiklik programm „Lõuna-Eesti keel ja kultuur”, haridus- ja teadusministeeriumi riiklik programm „Eesti keel ja rahvuslik mälu (2004–2008)” ja Eesti Kultuurkapital.

III. Raamatukogu

ES-i raamatukogu täienes 2004. aastal 119 trükisega, mis on saadud vahetuse, annetuse ja ostu teel. Raamatukogus on arvel 5633 inventeeritud trükist.

IV. Keeleainestiku kogumine

2004. aastal keeleainestiku kogumise võistlust ei toimunud ega laekunud keeleainest ka ES-i korrespondentidelt.

V. Toimkonnad

ES-i keeleteoimkond arutas liitkohanimede õigekirjutusega seotud küsimusi ning koostöös Keeleinspeksiooniga võimalust osutada trüki-, radio- ja teleajakirjanduse keelekasutuse kitsaskohtadele. Viimase tegevussuunaga haakus ES-i osalemine Kuku Raadio keelesaate „Keelekuku” korraldustöös. Keeleteoimkonna vanem on Tiit-Rein Viitso.

Murdetoimkond 2004. aastal koos ei käinud, toimkonna töö on 2002. aastast peatunud. ES-i liikmed Anu Haak, Karl Pajusalu, Mari Kendla, Mari-Liis Kalvik ja Jüri Viikberg kõnelesid 15. novembril Mari Tarandiga saates ”Keelekõrv” murdekeelest tänapäeval.

Annetused

2004. aastal tegid Emakeele Seltsile annetuse Priit Järve ja Ene Sepp.

Liikmeskond

ES-i kuulub 335 tegevliiget ja üheksa auliiget: Eeva Ahven, Paul Alvre, Meinhard Laks, Eduard Leppik, Mari Must, Valdek Pall, Juhan Peegel, Huno Rätsep ja Ülo Tedre.

Aasta jooksul võeti vastu seitse uut tegevliiget. Nimekirjast kustutati omal soovil neli liiget, üldkoosoleku otsusega arvati ES-i liikmete hulgast välja üks tegevliige.

Surma läbi lahkus kuus liiget: Astrid Villup (18.01.04), Aino Laagus (17.02.04), Erik Teder (19.03.04), Vaike Sarv (27.04.04), Ester Kindlam (29.06.04), Loreida Raudsep (13.11.04).

Juhatus

Seltsi juhatuse koosseis: Mati Erelt – esimees, Jüri Valge – abiesimees, Jüri Viikberg – abiesimees; liikmed: Peeter Päll, Kristiina Ross, Silvi Vare ja Tiit-Rein Viitso.

Juhatus on valitud 26. märtsil 2002. a neljaks aastaks.

Töötajad

Teadussekretärina töötab Maria-Maren Sepper, raamatukogu juhatajana Helju Kaal ning raamatupidajana töövõtulepingu alusel Tiia Vajak.

Üldiseloomustus

ES-i juhatuse liikmed Jüri Valge, Mati Ereht, Jüri Viikberg, Silvi Vare, Tiit-Rein Viitso jätkasid oma tegevust Eesti keelenõukogus. 2004. aastal kinnitas Eesti valitsus „Eesti keele arendamise strateegia (2004–2010)”, milles on ES-i keeleteimkond nimetatud üheks üldkeelekorraldusele seatud ülesannete täitjaks. Samas dokumendis on ES määratud väliseestlaste eesti keele arendamise toetajaks.

2005. aastal tähistatakse Ferdinand Johann Wiedemanni 200. sünniaastapäeva. F. J. Wiedemanni aasta korraldustoimkonna juht on ES-i abiesimees Jüri Valge, seltsi esindab ka esimees Mati Ereht. Seltsi kaaskorraldusel tähistati Euroopa keelte päeva 26. septembril Väike-Maarjas, kus märgistati siltidega F. J. Wiedemanni keeleauhinna tammed.

Seltsi auliikme Juhan Peegli 85. sünnipäevaks trükiti uuesti ES-i toimetis nr 15 (62) „Nimisõna poeetilised sünonüümid Eesti regivärssides”. Koostöös Perioodikaga lisati 2004. aastal Oma Keel igale Hariduse tellimusele eesmärgiga, et ajakiri jõuaks kõikidesse üldhariduskoolidesse. ESA on muudetud eelretsenseeritavaks väljaandeks ning kuulub rahvusvahelistesse bibliograafilistesse andmebaasidesse.

Maist kuni aasta lõpuni oli kord nädalas Kuku raadio eetris keelesaade „Keelekuku”, mille saated jagunesid nelja teema vahel: keeleuurimine, keelekorraldus, keelepoliitika ja erialakeel. Saate toimetuskolleegiumisse kuulusid ES-i juhatuse ja keeleteimkonna liige Peeter Päll ning teadussekretär Maria-Maren Sepper, viimane oli ka saate põhikorraldaja.